

Формування самооцінки як необхідної умови досягнення професійної компетентності

Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ

Анотація. В статті розглянуто професійні компетентності кадрів у системі додаткової професійної освіти. Досліджується професійна освіта, як особливий тип професійної діяльності, якою повинна відповідати певна модель формування з її специфічними інтересами, схильностями і здібностями, певним поєднанням індивідуально-особистих, психофізіологічних і фізичних властивостей.

Ключові слова: освіта; професійна компетентність кадрів; самооцінка.

Forming of self-appraisal as necessary condition of achievement of professional competence

Abstract: In the article it is considered professional competence of shots in the system of additional trade education. Trade education is probed, as the special type of professional activity, which the certain model of forming of personality of specialist must answer with its specific interests, inclinations and capabilities, by certain combination of the individually personal and physical properties.

Keywords: education; professional competence of shots; self-appraisal.

Особливе значення в сучасних умовах реформування економіки набуває питання розвитку професійної компетентності кадрів у системі професійної освіти.

Аналіз професійної діяльності спеціалістів економічної сфери показує, що вони повинні мати сформовані організаторські здібності, уміти брати на себе відповідальність за ухвалені рішення, володіти прагненням до вдосконалення своїх комунікативних якостей і практичних навичок, професійних знань, оцінювати соціальні процеси, визначати місце і роль в них своєї професійної діяльності, розробляти систему оцінки ділових і особових якостей працівників, мотивації їх кар'єрного росту.

Як вважали Н.В. Кузьміна [1], Н.С. Пряжников [2], А.В. Садкова [3] та ін., професійна освіта являється особливим типом професійної діяльності, якій повинна відповідати певна модель формування особистості спеціалістів разом з її специфічними інтересами, схильностями і здібностями, певним поєднанням індивідуально-особистих, психофізіологічних і фізичних властивостей. Найбільшу професійну значущість для майбутніх спеціалістів економічної галузі мають особові якості, які пов'язані з розумінням внутрішнього світу людей і гуманого до них відношення. З урахуванням практики, що склалася на сьогоднішній день, ми можемо побудувати єдину інтегральну модель освіти, адаптовану до умов постійної підвищення кваліфікації, яка ґрунтується на індивідуально-психологічних і особистісних властивостях, особливостях майбутньої професійної діяльності спеціалістів.

В дослідженнях А.Г. Асмолова [4], Н.В. Кузьміної [1] майбутній спеціаліст розглядається з точки зору суб'єкту і об'єкту учбового процесу в трьох аспектах, а саме:

- як носій соціальних, професійних і соціально-професійних якостей;
- як динамічний системний елемент, що аналізується в ретроспективному, актуальному і перспективному планах;
- як елемент управління з боку адміністрації і викладацького складу.

Таким чином, об'єктом аналізу являється особистість, яка розвивається під час учбового процесу, набуває нових соціально-психологічних і професійних якостей. Під соціально-типовим портретом майбутнього спеціаліста розуміється інтегрований опис основних соціальних, демографічних і інших властивостей, властивих всій сукупності що досліджується.

Тим часом, існує ряд проблем в системі професійної освіти, які, формально не впливають на сутність і структуру компетентнісного підходу, але, мають прямий вплив на можливості його

застосування. Серед них: проблема навчальних посібників, в тому числі, можливостей їх адаптації в умовах сучасних гуманістичних ідей і тенденцій в освіті; проблема державного стандарту, його концепції, моделі і можливостей несуперечливого визначення його змісту і функцій в умовах української освіти; проблема суперечності різних ідей що існують в сучасній освіті буквально по всіх напрямках професійної діяльності; проблема внутрішньої суперечності найбільш популярних напрямів модернізації освіти і т.д..

Таким чином, ми можемо констатувати, що дослідження компетентнісного підходу, ґрунтується на особливому культурно-освітньому контексті, обумовленому наступними тенденціями українського суспільства в останнє десятиліття: втрата єдності і визначеності освітніх систем, формування ринку праці і пов'язаного з ним ринку освітніх послуг; варіативність і альтернативність освітніх програм, зростання конкуренції і комерційних факторів в діяльності освітньої системи; зміна функції держави в освіті: від тотального контролю і планування - до загальної правової регуляції стосунків, що виникають в освіті; перспективи інтеграції української освіти і української економіки в міжнародну (зокрема європейську) систему розподілу праці.

Але, навіть приймаючи і враховуючи всі ці аспекти, феномен компетентнісного підходу не набуває ясніших рис. У якійсь мірі сама ця тема обертається для кожного нового дослідника своєрідним зачарованим колом.

З одного боку, цілком очевидно, що сучасна економіка орієнтована на кадри, які набагато перевершують показники освіти більшості випускників як середньої, так і вищої школи. Очевидно і те, що більш значущими і ефективними для успішної професійної діяльності є не розрізнені знання, а узагальнені практичні навички що виявляються в умінні вирішувати життєві і професійні проблеми, здібності до іншомовного спілкування, підготовка в області інформаційних технологій і ін.

Таким чином, компетентнісний підхід затребуваний настільки, наскільки сучасна освіта вимагає суттєвої модернізації, адже, не здійснення цього процесу ризикує виявитися черговою кампанією серед багаторічних спроб безуспішного реформування освіти на підставі впровадження найсучасніших педагогічних ідей і концепцій.

Також, проблема формування професійної компетентності потребує виявлення можливостей активної діяльності спеціалістів залежно від сформованої самооцінки, тобто як оцінка індивідуума іншими людьми сприяє розвитку позитивного або негативного образу себе.

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу і дослідження як зарубіжних, так і вітчизняних авторів щодо сутності і проблем самооцінки, про її місце в становленні особистості і впливу на діяльність можна сказати, що:

- самооцінка - оцінка особистістю самою себе, своїх можливостей, якостей і місця серед інших людей. Відносячись до ядра особистості, самооцінка являється важливим регулятором її поведінки. Від самооцінки залежать взаємини людини з тими, що її оточують, її критичність, вимогливість до себе, відношення до успіхів і невдач. Тим самим самооцінка впливає на ефективність діяльності людини і подальший розвиток її особистості.

- самооцінка отримує об'єктивний вираз в тому, як людина оцінює можливості і результати діяльності інших (наприклад принижує їх при завищеній самооцінці).

- самооцінка може бути загальною і приватною (або конкретною): загальна самооцінка відображає цілісне відношення людини до самого собі, її прийняття самої себе. При нормальному розвитку особистості загальна самооцінка завжди має бути позитивною. Це забезпечує людині упевненість в своїх силах, повагу до себе. Негативна загальна самооцінка приводить до неприйняття себе, до комплексу неповноцінності, до пасивної, загальмованої поведінки або, навпаки, до агресивності і озлобленості; приватна самооцінка відображає ставлення людини до результатів своєї діяльності. Приватна самооцінка тісно пов'язана з рівнем прагнень, тобто із рівнем труднощів завдань, які людина вибирає для себе в тій або іншій галузі: чим вище вона оцінює свої можливості тим більше важкі завдання перед собою ставить. Приватна самооцінка може по-різному співвідноситися з реальними досягненнями людини. Вона може бути заниженою, завищеною і адекватною.

- розбіжності між реальними можливостями людини і її самооцінкою можуть привести до серйозних особистісних проблем. У випадку завищеної самооцінки неуспіх в якій-небудь діяльності призводить до емоційних спалахів, образ, відмови від діяльності. Занижена самооцінка призводить до тривожності, невпевненості в собі, боязкості і пасивності.

- самооцінка відбивається і на оцінці можливостей і результатів діяльності інших людей. При завищеній самооцінці людина принижує досягнення інших, а при заниженій, навпаки, надмірно перевищує їх.

Отже, важливою умовою досягнення професійної компетенції майбутнього спеціаліста є гармонійне формування особової і професійної самооцінки. У свою чергу, її формування неможливо розглядати без включення до практичної діяльності на основі ґрунтовної теоретичної підготовки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кузьмина Н.В. Формирование педагогических способностей. -Л., 1961.-98 с.
- 2.Пряжников Н.С. Профессиональное и личностное самоопределение.- М. - Воронеж, 1996.- 68 с.
3. Садкова А.В. Психологические особенности профессиональной самооценки личности и условия ее совершенствования, Автореф. канд. психол.наук,М.: 1998г., 30с.
4. Асмолов А.Г. Личность как предмет психологического исследования. - М , 1984.-274 с.
5. Пехота О.М. Особистісно-орієнтована освіта і технології // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи. – К., 2000. – С. 274-297.
6. Кондрашова Л. Проблеми вищої школи у світлі національної доктрини розвитку освіти України // Вища освіта України. – 2003. – № 1. – С. 39-43.
7. Левшин М. Інтегративно-синергетична модель проектування особистісно орієнтованих технологій навчання і виховання // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 36-40.
8. Хуторський А. Ключевые компетенции как компонент личностно-ориентированной парадигмы образования // Народное образование. – 2003. – № 2. – С. 58-64.
9. Андреев А.Л. Компетентносная парадигма в образовании: опыт философско-методологического анализа // Педагогика. – 2005. – № 4. – С. 45-47.
10. Адам С. Использование результатов обучения (Using Learning Outcomes UK Bologna Seminar) // Болонский процес: середина пути / Под ред. В.И. Байденко. – М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов. Российский Новый Университет, 2005. – С. 110-151.
11. Овчарук О.В. Результати емпіричних досліджень серед педагогіної громадськості щодо перспектив запровадження компетентнісного підходу до вітчизняного змісту освіти // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В. Овчарук. К.: "К.І.С.", 2004. – С. 59-65.
12. Хуторский А. Ключевые компетенции. Технология конструирования // Народное образование. – 2003. – № 5. – С. 55-61.
13. Гришанова Н. О новой парадигме развития высшего профессионального образования // Alma Mater. Вестник высшей школы. – 2007. – № 4. – С. 8-12.
14. Андреев А. Л. Компетентностная парадигма в образовании: опыт философско-педагогического анализа / А. Л. Андреев // Педагогика. – 2005. – № 4. – С. 19 – 27.
15. Антипова В. М. Компетентностный подход к организации дополнительного педагогического образования в университете / В. М. Антипова, К. Ю. Колесина, Г. Р. Пахомава // Педагогика. – 2006. – № 8. – С. 57 – 62.
16. Байденко В. И. Болонский процесс: проблемы, опыт, решения / В. И. Байденко. – М., 2006. – 111 с.
17. Лежнина Г. В. Компетентностный подход: теоретический анализ понятия / Г. В. Лежнина. – Режим доступа: // <http://www.eduhmao.ru/info/1/3760/83683/>
18. Локшина О. І. Моніторинг рівнів досягнень компетентностей: інноваційні підходи / О. І. Локшина // Компетентнісний підхід у сучасній освіті. Світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. Овчарук О.В. – К., 2004. – С. 6 – 16.

Грищенко Ірина Василівна, викладач кафедри гуманітарних і фундаментальних дисциплін, Вінницький навчально-науковий інститут економіки ТНЕУ, Вінниця, i_grischenko@mail.ru

Grischenko Irina Vasilivna, teacher of department of humanitarian and fundamental disciplines, Winnitca educational-scientific institute of economy of TNEU, Winnitca, i_grischenko@mail.ru